

Reykjavík 27. maí 2015

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um tillögu til þingsályktunar um þátttöku í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi. Þingskjal 1238 – 728. mál.

(Lagt fyrir Alþingi á 144. löggjafarþingi 2014–2015.)

Barnaheill – Save the Children á Íslandi fagna framkominni tillögu til þingsályktunar um að stórefla þátttöku Íslands í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi, með endurgjaldslausu útláni á varðskipi til björgunaraðgerða og með áætlun um móttöku flóttamanna af svæðinu. Barnaheill hvetja til þess að tillaga þessi verði samþykkt og að Ísland komi ríkulega að björgunaraðgerðunum.

Barnaheill taka undir þau sjónarmið að ákjósanlegra er að aðstoðin verði veitt hjálparsamtökum sem starfa við björgun á svæðinu, frekar en strandgæslu ríkisins sem hefur aðrar aðaláherslur en leit og björgun, og að áhersla verði lögð á mannúðlega nálgun og ekki síst barnvæna. Barnaheill vilja nota þetta tækifæri til að brýna fyrir öllum þeim sem koma að björgunaraðgerðum í Miðjarðarhafinu að börn eiga sjálfstæð mannréttindi samkvæmt barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna, sér í lagi samkvæmt 22. gr., sem mikilvægt er að virða og tryggja börnum þeim sem berast með flóttamannastraumnum frá Afríku. Þau eiga ekki einungis réttindi sem flóttamenn heldur ekki síður og einnig sem börn. Þau eiga rétt á sérstakri vernd og þeim ber að tryggja eins fljótt og kostur er öruggt skjól til að mega lifa og þroskast, gott og heilnæmt umhverfi, fæðu og ekki síst menntun. Á þetta við um börn sem ferðast með öðrum jafnt sem þeim sem eru án fylgdar. Sérstaklega skal hlúð að þeim börnum sem eru án fylgdar en jafnframt skal styðja við barnafjölskyldur og stuðla að áframhaldandi samveru fjölskyldunnar.

Systursamtök Barnaheilla – Save the Children á Íslandi, Save the Children á Ítalíu vinna gríðarlega mikilvægt starf við móttöku barna sem flýja til Evrópu frá Afríku yfir Miðjarðarhafið. Samkvæmt nýlegum gögnum frá þeim sem styðja við það sem fram kemur í greinargerð með þingsályktunartillögu þessari, er áætlað að um 25000 flóttamenn hafi komið að ströndum Ítalíu á þessu ári fram til 26. apríl. Þar af eru 2219 börn og af þeim 1505 börn án fylgdar, þ.e. sem hafa flúið og ferðast ein. Á árinu 2014 hafa um 170.000 flóttamenn komið þessa leið til Ítalíu, þar af 26122 börn. Helmingur þeirra var án fylgdar. Það er því ekki

ofsögum sagt að ástandið á Miðjarðarhafinu er grafalvarlegt. Yfir 3000 flóttamenn eru sagðir hafa látist á leið yfir Miðjarðarhafið árið 2014.

Barnaheill taka undir tillögu um að mótuð verði áætlun um móttöku flóttamanna frá stríðshrjáðum ríkjum í kringum Miðjarðarhafið og höfða til siðferðislegrar ábyrgðar ríkisins við að taka myndarlega þátt í stuðningi við flóttafólk frá þessu svæði. Jafnframt vísa Barnaheill til mannréttindayfirlýsingar Sameinuðu þjóðanna og annarra alþjóðalaga um mannréttindi og um aðstoð við þróunarríki og flóttafólk.

Barnaheill – Save the Children á Íslandi hvetja þingmenn til að styðja þingsályktunartillögu um þátttöku í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi sem allra fyrst, svo stuðningur og þátttaka Íslands í starfinu geti haldið áfram.

Virðingarfyllst,

f.h. Barnaheilla - Save the Children á Íslandi

Erna Reynisdóttir,

framkvæmdastjóri

*Umsögn frá biskupi Íslands
um tillögu til þingsályktunar um þátttöku í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi, 728. mál.*

Vísað er til erindis Utanríkismálanefndar Alþingis dagsett 21. maí 2015 þar sem óskað er umsagnar biskups Íslands um tillögu til þingsályktunar um þátttöku í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi, 728. mál.

Biskup leggur áherslu á að við berum samfélagslega ábyrgð á velferð meðbræðra okkar og systra líkt og gullna regla kristninnar um gagnkvæman náungakærleika minnir okkur á.

Biskup tekur undir með flutningsmönnum um að brýna nauðsyn beri til að aðstoða flóttafólk í neyð og að allra leiða verði leitað til að íslenska ríkið geti lagt fram aðstoð sína við flóttafólk á Miðjarðarhafi.

Reykjavík 28. maí 2015

Agnes M. Sigurðardóttir,
biskup Íslands.

Utanríkismálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Tilvísun: LHG-150529-02
Reykjavík 29. maí 2015

Efni: Umsögn Landhelgisgæslu Íslands við tillögu til þingsályktunar um þátttöku í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi.

Landhelgisgæslu Íslands (hér eftir „LHG“ eða „Landhelgisgæsla Íslands“) hefur borist til umsagnar tillaga til þingsályktunar um þátttöku í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi, þingskjal 1238, 728. mál.

Landhelgisgæsla Íslands vill byrja á því að þakka fyrir beiðni um umsögn um þingsályktunartillöguna.

Ekki þarf að fara mörgum orðum um það ófremdarástand sem nú ríkir á hluta Miðjarðarhafsins sem rekja má að miklu leyti til ástandsins í stríðshrjádum löndum fyrir botni Miðjarðarhafsins. Ástandið er alvarlegt og er talið að þúsundir manna hafi tapað lífi sínu við að reyna að komast frá ströndum Afríku yfir Miðjarðarhafið til Evrópu.

Varðskip Landhelgisgæslu Íslands hafa frá árinu 2010 sinnt landamæraeftirliti, leit og björgun á vegum FRONTEX landamærastofnunar Evrópusambandsins en þá hélt varðskipið Ægir að ströndum Vestur-Afríku til að taka þátt í aðgerðinni HERA. Frá því 2010 hafa varðskipin Ægir og Týr tekið þátt í samtals sjö aðgerðum sem varað hafa í yfir 16 mánuði samtals við Afríku, Spán, Ítalíu og Grikkland. Hafa áhafnir varðskipanna bjargað þúsundum flóttamanna. Frá því í desember sl. hefur áhöfn Týs komið að björgun um 3300 manns.

Auk varðskipa LHG hefur eftirlits- og björgunarflugvélin TF-SIF tekið þátt í verkefnum FRONTEX árlega frá því 2010. Áhöfn TF-SIF hefur með eftirliti sínu um Miðjarðarhaf og vesturströnd Afríku fundið tugi skipa og báta með flóttamönnum, en áhöfn flugvélarinnar beinir nærliggjandi skipum að flóttamannabátunum til að bjarga fólki úr lífshættulegum aðstæðum. Þá hefur áhöfn TF-SIF fundið fjölda skipa og báta sem stunda smygl á fíkniefnum og öðrum ólöglegum varningi til Evrópu og hafa fundist allt að 1.3 tonn af fíkniefnum í einu einstaka máli.

Það er mat Landhelgisgæslu Íslands að þrátt fyrir að þær aðgerðir sem hún hefur unnið í sl. ár á Miðjarðarhafi séu skipulagðar af FRONTEX, sé fjarri því að um sé að ræða hefðbundið landamæraeftirlit enda um mjög óhefðbundið ástand að ræða. Aðgerðir LHG snúa að því að bjarga lífi fólks sem er í lífshættu statt eins og dæmin hafa sannað.

Það er ekki svo að varðskip og flugvél LHG séu leigð út til FRONTEX eins og kemur fram í þingsályktunartillögunni, heldur er um að ræða framlag Íslands til landamæraeftirlits og björgunarstarfa sem skipulagt er af FRONTEX. Landhelgisgæslan fær greiddan kostnað við útgerð skipsins, utan launa áhafna en ákveðið framlag kemur frá FRONTEX fyrir afskriftir skipsins sem eðlilegt er.

Ísland er aðili að Schengen samstarfinu og þegar þörf krefur óskar FRONTEX eftir aðstoð aðildarþjóða Schengen ríkja til að sinna landamæraeftirliti, leit og björgun á ytri landamærum Schengen svæðisins.

Nú síðast var LHG beðin um að aðstoða ítölsk yfirvöld í aðgerðinni TRITON sem LHG hefur tekið þátt í frá því í desember sl. Varðskipið og áhöfnin nýtur stuðnings og verndar alþjóðlegs kerfis sem samanstendur af stjórnstöðvum og skipulögðum aðgerðum bæði flugvéla og skipa aðildarríkja FRONTEX. Það er ekki rétt sem

kemur fram í þingsályktunartillögunni að eftirlit LHG á Miðjarðarhafinu nái eingöngu til hafsvæðisins 30 sjómílar suður af Ítalíu. Hið rétta er að flugvél LHG sinnir eftirliti upp að strönd Afríku og varðskipið Týr sinnir verkefnum á skilgreindu leitar- og björgunarsvæði Ítalíu og allt að 12 sjómílar frá strönd Afríku. Hefur meðal annars mörg hundruð flóttamönnum verið bjargað nærri strönd Líbýu. Í slíkum aðgerðum er áhöfn Týr að setja sig í hættu við að bjarga mannlífum en eins og alþjóð veit ríkir borgarastyrjöld í Líbýu og hefur varðskipið Týr verið afar nærri átakasvæðum í nokkrum aðgerðum í vetur. Sú framkvæmd starfsmanna LHG var ekki gerð á grundvelli landamæravörslu, heldur leitar og björgunar enda auðsýnt að flóttamannabátarnir hefðu aldrei komist til Evrópu. Þessi hættulega aðgerð var framkvæmd á grundvelli mannúðar með það að leiðarljósi að bjarga mannlífum. Það markmið tókst fyrir tilstilli fagmennsku og hugrekks áhafnar meðlima varðskipsins Týs.

Áhafnir varðskipsins Týs og flugvélarinnar TF-SIF hafa hlotið mikið lof fyrir framgöngu og fagmennsku í þessum krefjandi verkefnum. Áhafnar meðlimir hafa þurft að vera fjarri heimaslóðum og fjölskyldum sínum, margir hverjir mánuðum saman. Verkefnið er gríðarlega erfitt, bæði líkamlega og andlega. Þó mikil gleði fylgi því ávallt að bjarga lífi þeirra sem eru bágstaddir hafa aðstæður þær sem starfsmenn LHG hafa þurft að kljást við verið gríðarlega krefjandi. Eftir það langa úthald sem nú er að ljúka er mikilvægt að gefa áhafnar meðlimum færi á að ná hvíld, safna kröftum og skipuleggja næstu aðgerðir en ráðgert er að Týr haldi á Miðjarðarhafið á ný um 20. ágúst nk.

Mikið álag hefur verið á öllum búnaði varðskipsins og mjög brýnt að skipið fái nauðsynlegt viðhald. Ráðgert er að Týr fari í slipp í sumar og vegna útistandandi bilana þolir það enga bið. Týr er nú á leið til Íslands og er áætluð heimkoma 2. júní nk.

Landhelgisgæslan hefur ávallt svarað kalli um aðstoð á Miðjarðarhafi, jafnvel með mjög skömmum fyrirvara, það hefur LHG gert fyrir Íslands hönd. Það er að mati LHG algerlega óraunsætt að halda úti sjálfstæðri aðgerð á Miðjarðarhafi í sumar. Í raun er ekki höfuðatriði hvort ákvarðaðir væru auknir fjármunir til að sinna verkefninu, heldur sú staðreynd að það er hvorki skipulag, mannskapur né búnaður til reiðu fyrir verkefni af slíkri stærðargráðu sem þingsályktunin gerir ráð fyrir í sumar né í náninni framtíð.

Georg Kr. Lárusson
forstjóri

Utanríkismálanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 29. maí 2015

Meðfylgjandi er umsögn Rauða krossins á Íslandi um tillögu til þingsályktunar um þátttöku í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi. Þingskjal 1238 - 728. mál.

Virðingarfyllst,
f.h. Rauða krossins á Íslandi,

Hermann Ottósson,
framkvæmdastjóri.

UMSÖGN RAUÐA KROSSINS Á ÍSLANDI

um

um þátttöku í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi.

144. löggjafarþing 2014–2015.

Almennar athugasemdir

Rauði krossinn á Íslandi þakkar fyrir það tækifæri sem hér gefst til umsagnar á ofangreindri þingsályktunartillögu.

Rauði krossinn á Íslandi stendur vörð um mannréttindi og virðingu einstaklinga og vinnur að málefnum flóttamanna og hælisleitenda í samvinnu við stjórnvöld og Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna. Félagið er hluti af Alþjóðahreyfingu Rauða krossins og Rauða hálfmánans og vinnur að margs konar verkefnum á sviði þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoðar í samvinnu við Alþjóðahreyfingu Rauða krossins og Rauða hálfmánans.

Rauði krossinn á Íslandi hefur um langt skeið fylgst með þróun mála við Miðjarðarhafið og þeim straumi fólks sem leggur líf sitt að veði við að ná ströndum Evrópu í leit að öruggu og/eða betra lífi. Félagið hefur meðal annars stutt Rauða kross félögin á Kýpur, Ítalíu og Möltu fjárhagslega við að styrkja og bæta viðbragðsbúnað sinn til að taka á móti hópi flóttamanna og veita þeim neyðar- og mannúðaraðstoð. Samtals hefur Rauði krossinn á Íslandi aðstoðað ofangreind þrjú landsfélög Rauða krossins um tæpar 17,5 milljónir króna á árinu 2015 sem nýta á við flóttamannaaðstoð.

Umsögn sína um þingsályktunartillöguna byggir Rauði krossinn á ofangreindu, auk grundvallarhugsjóna Rauða kross hreyfingarinnar um mannúð, óhlutdrægni og hlutleysi, sem og stefnu Alþjóðahreyfingar Rauða krossins og Rauða hálfmánans, ásamt áratuga löngu starfi á sviði þróunarsamvinnu, og aðstoðar vegna náttúruhamfara eða hamfara af manna völdum.

Athugasemdir við þingsályktunartillöguna

Þingsályktunartillagan lýtur að því að stórefla þátttöku Íslands í björgunaraðgerðum á Miðjarðarhafi, annars vegar með endurgjaldslausu útláni á varðskipi til björgunaraðgerða sem verði á forsendum mannúðaraðstoðar og í samvinnu við hjálparsamtök en ekki á forsendum landamæravörslu. Hins vegar gerir tillagan ráð fyrir að gerð verði áætlun um móttöku flóttamanna frá stríðshrjáðum löndum við Miðjarðarhafið, þar á meðal Sýrlandi og Líbýu.

a. Björgunaraðgerðir á forsendum mannúðaraðstoðar

Rauði krossinn fagnar inntaki tillögunnar. Til þess að hún geti orðið að veruleika og á forsendum mannúðaraðstoðar þyrfti þó að breyta útliti skipsins og gera samkomulag við alþjóðleg hjálparsamtök sem sinna björgunaraðgerðum á svæðinu eða hafa slíkt í hyggju. Hafa verður forsendur mannúðaraðstoðar að leiðarljósi en þær eru mannúð, óhlutdrægni, hlutleysi og sjálfstæði. Hjálparsamtök stunda jafnan starf sitt undir vopnleysi og þar af leiðandi þyrfti að fjarlægja byssur af varðskipinu yrði það sent til björgunarstarfa á ofangreindum forsendum.

Benda verður á þann möguleika að fénu sem slíkt kostar mætti þó einnig veita beint til hjálparsamtaka sem starfa á svæðinu, einkum í og í kringum Sýrland og Líbýu.

Rauði krossinn er sammála því að það ástand sem skapast hefur í nágrennaríkjum stríðshrjáðra ríkja við Miðjarðarhafið þarfnast mannúðaraðstoðar. Til að koma til móts við og leysa slíkan vanda þarf í fyrsta lagi að stuðla að friðsamlegri lausn deilumála og koma í veg fyrir að slíkt ástand endurtaki sig. Í öðru lagi er hægt að stórauka mannúðaraðstoð við almenna borgara í stríðshrjáðum ríkjum í gegnum alþjóðasamtök á borð við Alþjóðahreyfingu Rauða krossins og við flóttamenn í nágrennaríkjum stríðshrjáðra ríkja þar sem fjölmörg hjálparsamtök vinna mikilvægt starf en oft háir skortur á fjármagni starfi þeirra. Í þriðja lagi getur Ísland í senn hvatt önnur ríki til að taka við auknum fjölda svokallaðra kvótaflóttamanna í samvinnu við Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna og um leið tekið upp að nýju reglulega móttöku flóttamanna hingað til lands líkt og hluti þingsályktunartillögu þessarar gerir ráð fyrir.

b. Áætlun um móttöku flóttamanna af svæðum við Miðjarðarhafið

Rauði krossinn fagnar og styður þann hluta tillögunnar sem lýtur að áætlun um móttöku flóttamanna af svæðinu. Rauði krossinn hefur lengi talað fyrir reglulegri móttöku svokallaðra kvótaflóttamanna sem unnin er hérlandis í samvinnu Flóttamannastofnunar Sameinuðu þjóðanna, íslenskra stjórnvalda, móttökusveitarfélaga og Rauða krossins. Ísland hefur tekið á móti hlutfallslega mjög fáum kvótaflóttamönnum samanborið við önnur Norðurlönd og getur gert mikið betur í þeim efnum. Núverandi flóttamannavandi sem skapast hefur af átökum í Sýrlandi á sér fá fordæmi og gríðarleg neyð sem flóttamenn frá Sýrlandi standa frammi fyrir.

Hvetur Rauði krossinn Alþingi eindregið til að greiða götu aukins fjölda svokallaðra kvótaflóttamanna hingað til lands og veita nægjanlegu fjármagni svo hægt sé að tryggja móttöku flóttamannahópa hingað árlega. Með því móti verði hægt að stefna að móttöku flóttamanna frá stríðshrjáðum ríkjum á sama tíma á hverju ári sem auðveldar allt skipulag, utanumhald og samvinnu þeirra aðila sem að slíkum verkefnum koma. Skynsamlegt gæti verið að flóttamannahópur þessa árs teldi að minnsta kosti 30-50 einstaklinga en svo væri hægt að fjölga í hópunum samhliða aukinni reynslu og þekkingu og bættu verklagi við gagnkvæma aðlögun.

Lokaorð

Þá vill Rauði krossinn ennfremur koma sjónarmiði sínu á framfæri við utanríkismálanefnd að vegna straums flóttamanna yfir Miðjarðarhafið sem flestir enda á Ítalíu telur félagið eðlilegt að Ísland hætti að endursenda hælisleitendur til Ítalíu á grundvelli Dyflinnarsamstarfsins. Ástæðan er ekki aðeins mikill fjöldi flóttamanna, sem þó er ekki mikill samanborið við nágrennaríki stríðshrjáðra ríkja, heldur einnig og vegna þess að aðbúnaður flóttamanna og málsmeðferð hefur verið gagnrýnd. Með slíkri framkvæmd færi Ísland fram með góðu fordæmi og væri hún í anda Dyflinnarsamstarfsins sem kveður skýrt á að aðildarríkin deildi með sér ábyrgð á því flóttafólki sem leitar verndar í álfunni.

Fulltrúar Rauða krossins á Íslandi eru tilbúnir að hitta utanríkismálanefnd til að ræða ofangreind sjónarmið betur og gera grein fyrir þeim sé þess óskað.